

LA RECUPERACIÓ DE LA HISTÒRIA: EL CAS DE LINYOLA.

per Esteve Mestre i Roigé

Dedicat a Josep M. Planes.

Any 1987, es publica la *Història de Linyola*. Continuo publicant articles a *Barret Picat* sobre la història de la vila. Un dia, un veí m'atura al carrer i em pregunta:

—Després de tot el que vas publicar al llibre, encara queden coses per publicar de la història de Linyola?

—Doncs, ja ho veus, sí...

—Però aviat deixaràs de trobar coses, no? Perquè ja no hi pot haver gaires coses més per publicar...

—Ja ho veurem.

Vint-i-un anys després d'aquesta anècdota, tantes vegades explicada, jo i molts col·legues meus continuem publicant històries de la vila de Linyola.

1.- DE LA PÈRDUA DE LA HISTÒRIA.

L'església de Linyola és important. Com és que els linyolencs desconeixiem que l'any 1586 es va començar a construir i es va acabar el 1600? La resposta és fàcil... perquè han desaparegut els documents de la Casa de la Vila i de la rectoria.

I com han pogut desaparèixer aquests papers? Per les guerres –n'hi ha hagut moltes al llarg d'aquests segles–, per les inclemències del temps –tempestats, incendis...– per la desídia i obcecació dels homes en destruir documents, fet que es va viure com a cas extrem, durant la darrera Guerra Civil –primer amb les cremes de la revolució del 36, després amb la crema de documents en la retirada, gener

*Linda de
l'Ajuntament.
(Foto Joan Yeguas).*

1939, i finalment el saqueig de documents per part dels feixistes i la portada de documents cap a Salamanca-, i després en la desaparició de documents, davant del retorn dels ajuntaments democràtics...

Però bona part de les pèrdues de documents s'han provocat en els canvis de cases de vila o de les rectories, que es trobaven amb centenars de quilos de papers, i que no sabien on deixar-los. M'han explicat com, fa unes dècades, un rector que havia de fer obres a la seva rectoria, quan va veure els llibres, testaments...que tenia a l'esgolfia i com que no sabia on deixar-ho, va acudir al foc purificador.

Personalment vaig veure els sacs on s'havia encabint un arxiu, abans de portar-lo a cremar....

I d'aquesta manera vam perdre i hem perdut la nostra història al llarg del temps.

2.- DELS RECUPERADORS DE LA HISTÒRIA.

Sortosament en el darrer segle i principalment en les darreres dècades a tots els pobles del nostre país, han sorgit unes persones que treballen en una feina, i que tenen com a hobby, en les seves estones lliures, investigar i buscar dades dels seus pobles i és normal que a aquesta tasca hi dediquin anys, dècades i fins i tot alguns tota la seva vida anant al darrere de dades sobre la seva vila.

Frontal església.
(Foto Valeri Bonjom).

Aquests personatges s'autoanomenen historiadors, estudiosos, cronistes, investigadors...i són reconeguts pels paisans del poble com a historiadors. Alguns d'aquestos historiadors publiquen el que troben i d'altres, el que han trobat s'ho guarden, talment fos un tresor, per ells, i els costa de donar-ho a conèixer...coses de la naturalesa humana...

Però en general s'ha de reconèixer que fan una gran tasca en la recuperació de documents –m'adono que faig feina, perquè tinc força despeses en fotocopiar papers- i de la memòria històrica de cada poble.

Personalment a mi m'agradava la història, però als 20 anys, no sabia que tindria aquest hobby. Ara bé, als 25 anys publicava al primer número de *Barret Picat* la llista de tots els alcaldes de Linyola des de l'any 1840 fins al 1979. Per fer-la m'havia hagut de mirar tots els llibres d'actes municipals. M'havia entrat el cuc de la recuperació de la història.

3.- LES REVISTES: PUNT DE TROBADA DELS HISTORIADORS

Els afortunats historiadors que hem tingut la sort de tenir al nostre abast revistes com *El Pregoner* o *Barret Picat*, hem tingut tota la sort del món, ja que hem pogut donar a conèixer el fruit de les nostres investigacions i veure'l publicat ens ha esperonat a buscar noves informacions..., el que ha convertit aquestes revistes en veritables bíblies del passat de les nostres viles. Hi podreu trobar centenars de

pàgines –ull! també amb errors, ja que a vegades no interpretem bé, el que tenim entre mans- del passat de les nostres viles, amb noms dels nostres avantpassats, fets, dades..., que converteixen la revista en un veritable mirall del passat de la vila o de la comarca...

En el cas de Linyola i Bellpuig –i comarca- hem tingut una sort increïble. Però no tot són alegries. Conec el cas d'historiadors de pobles que no tenen revista i que no tenen manera de donar a conèixer el que han recollit...i quan es moren, comencen les “dificultats”. Des del cas en què la mestressa de casa decideix guanyar una habitació més a casa, i amb gran alegria llença tots aquells papers que tant li han amargat l'existència, en aquella habitació que mai va poder veure arreglada...o el cas dels fills, que hereten la casa i la volen llogar o vendre. Què fer amb els milers de quilos, milers de revistes, fotografies...qui és el guapo que s'ho emporta cap al seu pis de Barcelona o de Terrassa...deixo a la vostra consideració la trista fi que tenen aquests papers guardats durant quaranta anys...

4.- EL CAS DE LINYOLA

4.1. La casa de la vila.

Quan vaig començar a estudiar i investigar la meva vila, un dels primers documents a què vaig tenir accés fou el Capbreu de la vila de Linyola de l'any 1553, a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera. Em vaig adonar que els Ducs de Sessa, que eren els Barons de Linyola, mai no havien tingut residència, ni tenien cap casa a Linyola. En els capbreus posteriors no hi havia cap casa...

En canvi, la historiografia oficial em deia que la Casa de la vila era un palau renaixentista, on havien habitat els Comtes d'Urgell i els Cardona i alguns *cabeçuts* arribaven a afirmar que aquella casa de la vila havia estat el Castell de Linyola. Ho trobareu en llibres, fullets, tríptics sobre la comarca, etc.

La meva versió era que la casa –i el pany de cases on hi ha la Casa de la vila–, l'havien feta rics hisendats o mercaders de la vila de Linyola durant el segle XVI.

El cas ens el va resoldre, fa un parell d'anys, l'historiador Joan Yeguas, que, informat dels fets, va trobar una pista que el va portar a l'Arxiu Diocesà de Tarragona, on va trobar el contracte de l'obra de la casa de la vila, fet entre el linyolenc Joan Fornés –el seu escut encara es conserva damunt la llinda de la casa de la vila- i el constructor Bernat Langor, fet que li va permetre fer una article: "Bernat Langor i l'Ajuntament de Linyola (1556-1557)", que es va publicar al número 155 de *Barret Picat*.

Contraforts i campanar de l'església de Linyola.

(Arxiu Antoni Trepal).

4.2 L'Església de Linyola.

De l'església parroquial s'ha arribat a escriure moltes coses, però semblava que els estudiosos i historiadors fins ara donaven per fet que s'havia començat a construir al segle XV. L'única aportació seriosa en les darreres dècades era la d'haver descobert que l'arquitecte Bartomeu Roig havia fet el campanar.

Ara ja sabem que el poble de Linyola va contractar –i pagar, sense ajudes senyorials o del bisbat– Bartomeu Roig i que el 27 de febrer de 1586 acordaren fer una església nova, el que significava enderrocar la vella i algunes edificacions properes, des dels fonaments fins acabar-la. Una església nova de trinca que es va acabar, després d'algunes picabaralles i la pesta, l'any 1600, ja que coneixem la dada que, el mes de juliol de 1600, l'església fou visurada.

Com que feia poc que s'havia acabat l'església de Bellpuig, pels veïns de Linyola era una referència, pel que en el llarg contracte que signaren davant del notari de Prats de Rei, Jaume Sbert, surt esmentada diverses vegades.

En el capítol 47 del contracte es mana al constructor que el rosetó que farà a l'església de Linyola ha de ser com el de l'església de Bellpuig.

En el capítol 49 de dit contracte es mana al constructor que ha de fer una porta lateral a l'església conforme està fabricat el portal principal de la casa que té

edificada a Bellpuig mossèn Jaume Puig, mercader de Bellpuig, i ho ha de construir igual que aquell, amb les mateixes motlures i formes que té dit portal.

En el capítol 77, se li mana que els bancs de l'església de Linyola han de ser iguals que els que hi ha fets a l'església de Bellpuig i ha de fer exactament el mateix nombre de bancs que els que hi ha a l'església de Bellpuig.

El tema de la construcció de l'església, el tracto en les revistes 166, 167 i 168 de *Barret Picat*.

Quan vaig trobar el contracte a la Biblioteca de Catalunya –registres 10046 i 10047 del fons de l'Hospital de la Santa Creu- a darrers de 2007, ho vaig anar comentant a diferents persones i una d'elles, en saber que, l'església, l'havia pagada el poble, es va sorprendre i em va comentar que si divulgava el document potser hi hauria recels al poble i em va demanar –ras i curt- que el deixés continuar dormint el son dels justos. No li vaig fer cas. Coses que ens passen, als historiadors locals.

5.- Canvis en la història del poble. Qui els farà?

Aquestes dades explicades així, com aquell que res, canvien la història del meu poble. Ara bé, ¿com i quan es canviaran els fulls, tríptics i llibres de caràcter general que, a l'hora de fer-los, sempre miren els anteriors “papers”? Una altra feina afegida per a l'historiador, tan feixuga com la de fer de recuperador d'històries, de fets, o de dades merament quotidianes de la vida de poble. Som com els arqueòlegs, campanya d'estiu a la recerca de dades i després d'un estudi pacient donen a conèixer les seves dades...

Animat per totes aquestes paraules, entro triomfalment a l'arxiu, però el somriure s'esllangueix, quan l'arxivera et deixa l'inventari de l'arxiu i al cap d'una estona, mentre estàs perdut enmig d'aquelles planes, sense saber cap a on tirar, et pregunta:

Ja sap el que vol demanar?

Vés, sí, porti'm els registres 678-679-680-1-2 i 3 d'aquesta secció...

Quatre o cinc hores després, surts de l'arxiu. Un fracàs absolut. Els ulls et ploren de tant mirar papers. “Ja no tens edat per aquestes coses”. I deixes anar un reneç. Estaré dies a tornar-hi.

Passada una setmana, tornes a estar assegut a la mateixa cadira de l'arxiu, i quan et ve a veure l'arxivera, amb cara de jugador de pòquer, i amb la mateixa il·lusió que un antic buscador d'or, o de petroli, li dius:

Per començar, porti'm els registres 800-801-2-3-4 i 5, - i comença de nou la partida.